

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Національний університет біоресурсів і природокористування України
Освітня програма	50535 Міжнародний туристичний бізнес
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	242 Туризм

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Національний університет біоресурсів і природокористування України
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	50535
Назва ОП	Міжнародний туристичний бізнес
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 Туризм
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Гуменюк Володимир Володимирович, Горюнова Катерина Анатоліївна, Сущенко Олена Анатоліївна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	21.09.2023 р. – 23.09.2023 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП <https://nubip.edu.ua/node/111351>

Програма візиту експертної групи <https://nubip.edu.ua/node/111351>

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Освітня програма «Міжнародний туристичний бізнес» є актуальною для сучасного ринку освітніх послуг. ОП гармонійно узгоджується із метою, місією ЗВО, що визначені у Програмі розвитку НУБіП України на 2021-2025 роки «ГОЛОСІЇВСЬКА ІНІЦІАТИВА – 2025», відповідає критеріям оцінювання її якості, інтересам і потребам усіх стейкхолдерів, хоча і потребує уточнення фокусу та посилення унікальності. За метою, структурою та змістом ОП є цілісною і дозволяє отримати необхідні компетентності та програмні результати навчання (ПРН) учасникам освітнього процесу. Зміст ОП відповідає Стандарту ВО галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 242 Туризм і рекреація другого (магістерського) рівня ВО. Кожен ПРН охоплений змістом ОП. Освітній процес за ОП забезпечено на високому рівні відповідно до законодавства. Головний акцент при розробці форм і методів реалізації ОП приділяється на засади дотримання економічного, соціального та екологічного компонентів сталого розвитку. ОП забезпечує процес формування індивідуальної освітньої траєкторії студентів, форми і методи навчання базуються на врахуванні студентоцентрованого підходу і принципів академічної свободи. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією освітньої діяльності НУБіП. ЗВО дотримується вимог академічної доброчесності. Освітній процес забезпечують науково-педагогічні працівники (НПП) з відповідною академічною та професійною кваліфікацією. В ЗВО створені належні умови навчання, соціально-побутові умови та забезпечено психологічний комфорт навчального процесу. Матеріально-технічне забезпечення повною мірою відповідає сучасним вимогам. Сильною стороною є функціонування Ради роботодавців ЗВО та ННІ неперервної освіти і туризму, представленої відомими фахівцями туристичного бізнесу, що активно приймають участь в реалізації ОП та навчального процесу, суттєвим чином сприяє покращенню якості ОП. НПП кафедри має високий рівень кваліфікації. У ЗВО наявні можливості для професійного розвитку і підвищення викладацької майстерності, наявна дієва система морального та матеріального заохочення НПП. Разом з тим ЕГ виявлено ряд зауважень, які потребують подальшого вирішення та удосконалення ОП. Відповідно до цього сформовано ряд рекомендацій щодо поліпшення освітньої діяльності за ОП, що акредитується, адже усі зазначені освітні процеси мають потенціал для покращення та удосконалення, що і стало базисом консультаційного оцінювання експертної групи.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Сильні сторони та позитивні практики ОП зазначені за кожним критерієм оцінювання якості освіти, є колегіально визначеними та підтвердженими необхідними фактичними даними. Узагальнення відповідних сильних сторін та позитивних практик наступне: ОП є чітко структурованою, відповідає місії, меті, Програмі розвитку ЗВО; цілі та ПРН ОП відображають тенденції розвитку спеціальності та ринку праці, враховують галузевий і регіональний контекст; ОП забезпечує досягнення всіх ПРН відповідно до стандарту ВО; ОП забезпечує набуття здобувачами вищої освіти soft skills; НПП, що забезпечують ОП, мають реальну кваліфікацію щодо дисциплін, які вони викладають; у ЗВО реалізовано чітку, прозору процедуру відбору викладачів, яка орієнтована на забезпечення відповідних освітніх компонент ОП; забезпечено конструктивну співпрацю з роботодавцями в контексті удосконалення та якісної реалізації ОП; залучено широке коло підприємств, установ та організацій задля закріплення практичних навичок здобувачів відповідно до змісту і цілей ОП; ОП має чіткі та зрозумілі правила і процедури контрольних заходів з проміжного та підсумкового оцінювання та атестації здобувачів; використовуються інноваційні форми дистанційного навчання; забезпечено обрання здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії у т.ч. із можливістю врахування результатів неформальної освіти. В середовищі реалізації ОП сформовано культуру якості, яка сприятиме подальшому розвитку ОП, розроблено політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій, визнання академічної доброчесності цінністю університету. У ЗВО запроваджено систему менеджменту якості. Наведені висновки підтверджуються результатами зустрічей із гарантом, представниками адміністрації ЗВО, НПП, здобувачами вищої освіти, представниками студентського самоврядування, роботодавцями. Основні документи, що регламентують права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу є публічно доступними на сайті ЗВО, чіткими та зрозумілими.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Слабкі сторони ОП та рекомендації щодо її вдосконалення зазначені за критеріями оцінювання якості освіти. ЕГ констатує, що виявлені недоліки та зауваження є такими, що мають потенціал для якнайшвидшого усунення, покращення та удосконалення. Слабкі сторони та основні рекомендації ЕГ узагальнюються таким чином: Слабкими сторонами є визначення унікальності та фокусу ОП. Рекомендовано уточнити унікальність та фокус, узгодити та конкретизувати цільові орієнтири ОП. Рекомендовано робочій групі при перегляді ОП в 2024 р. привести формулювання унікальності ОП у відповідність до її змісту. Рекомендовано вдосконалити зміст ОП більш широким представленням ОК, що забезпечують формування підприємницької компетентності та компетентностей щодо здійснення діяльності у сфері міжнародного тур.бізнесу. Потребує уточнення та додаткового обґрунтування відповідними компетентностями, ПРН та ОК наведена в п.4 ОП «Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання», де зазначено, що випускники можуть обіймати посади за більш ніж 20 позиціями. Рекомендовано відкоригувати структурний елемент п.4 ОП «Подальше навчання» відповідно до чинної редакції НРК. Доцільним було б при оновленні ОП в 2024 р. залучити до складу робочої групи ОП представника роботодавців задля забезпечення врахування позицій та потреб стейкхолдерів. Також, зміст ОП потребує вдосконалення в частині набуття компетентностей із застосування ІТ задля забезпечення досягнення ПРНЗ. Рекомендовано при наступному оновленні вдосконалити зміст ОП більш широким представленням ОК, що забезпечують поглиблене вивчення сучасних ІКТ в турсфері в частині оволодіння навичками роботи із ПП проф. спрямування (напр. Poster POS, Amadeus, Sabre, QGIS та ін.). Доцільно упорядкувати використання заявленої за

кожним ОК PMS-системи SERVIO HMS відповідно до завдань та запланованих компетентностей ОК. Відсутність тем, що розкривають поняття міжнародного права у сфері туризму і рекреації в силабусах та РП обов'язкових ОК ускладнює набуття СК12. Рекомендовано вдосконалити зміст обов'язкових ОК задля забезпечення набуття СК12. Рекомендовано НПП, що задіяний на ОП, підвищити публікаційну та наукову активність відповідно до ОК, які вони забезпечують. Рекомендовано відділу якості освіти, маркетингу та профорієнтаційної роботи надавати консультативний та редагувальний супровід гарантам ОП при формуванні звіту СО. З метою інформування стейкхолдерів щодо потенційних змін в освітньому процесі рекомендовано оприлюднювати на сайті ЗВО уніфіковану таблицю із пропозиціями та зауваженнями, що надійшли після обговорення проекту ОП. Доцільним є залучення іноземних колег для викладання на ОП та обміну досвідом задля активізації інтернаціоналізації ОД на ОП. Рекомендовано стимулювати здобувачів та НПП до участі у програмах міжнародної академ. мобільності, а також у грантовій діяльності.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

ОП «Міжнародний туристичний бізнес» запроваджено у 2022 р. та затверджено ВР Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі – НУБіП) 27.05.2022 р., протокол №9. Надалі ОП було переглянуто та оновлено (протокол №10 від 26.04.2023). Цілі ОП відповідають меті та місії ЗВО, що визначено у Програми розвитку НУБіП України на 2021-2025 роки «ГОЛОСІВСЬКА ІНІЦІАТИВА – 2025» (<http://surl.li/lqds>). Цілі ОП спрямовані на теоретичну підготовку, а також практичне застосування сформованих загальних та фахових компетентностей майбутніх магістрів з туризму. Цілі ОП та напрями їх реалізації відповідають спеціальності Туризм і рекреація. На зустрічі 1 Гарантом ОП зазначено, що особливістю ОП є її орієнтація на практико-орієнтоване навчання, спрямування на сферу міжнародного тур.бізнесу та просування національного турпродукту сільського туризму. Також в якості особливостей ОП зазначено її спрямованість на «поєднання знань з терит. організації туризму й навичок з підприємницько-управлінської діяльності на міжнародному тур.ринку». Означені цілі та особливості ОП включають в себе загальні та фахові компетентності для економічної, організаційно-управлінської, проектної, виробничо-технологічної діяльності в сфері міжнародного тур.бізнесу. Такий широкий спектр компетентностей потребує інтеграції різних предметних областей та носить характер інтердисциплінарності, оскільки розвиток національного тур. продукту сільських дестинацій може вимагати специфічних знань і підходів, які відрізняються від тих, що потрібні для сфери міжнародного тур. бізнесу. Відповідно до цього ОП потребує уточнення фокусу та унікальності. Отже, мета програми має ознаки неузгодженості через свою складність і широкий спектр цільових орієнтирів. Важливо, щоб ОП була чітко спрямована на досягнення визначеної мети і надавала студентам необхідні знання і навички для розвитку відповідних компетентностей в сфері міжнародного тур. бізнесу. Потребує уточнення та додаткового обґрунтування відповідними компетентностями, ПРН та ОК наведена в ОП придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання, зокрема, наведені можливі посади випускників (за КП ДК 003:2010): 2320 Викладачі середніх навчальних закладів, 2310.2 Інші викладачі університетів та ЗВО, 2351.1 Наукові співробітники (методи навчання), 2359.1 Інші наукові співробітники в галузі навчання, 2359.2 Інші фахівці в галузі навчання. Рекомендовано відкоригувати структурний елемент п. 4 ОП «Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання» «Подальше навчання» відповідно до чинної редакції Національної рамки кваліфікацій, а саме – 9 рівень для кваліфікаційного рівня доктор філософії (<http://surl.li/dame>). Вдосконалення ОП може відбуватися у напрямках подальшої інформатизації освітнього процесу, посилення формування у здобувачів ВО управлінських, підприємницьких компетентностей, а також спеціалізованих знань та компетентностей міжнародного контексту тур. індустрії.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

До формулювання цілей, визначення ПРН ОП та подальшого їх оновлення залучено стейкхолдери: здобувачі (1–2 рік навч.), роботодавці, представники академ. спільноти, провідні фахівці з підприємств та організацій, зокрема «ТК СТАРТРЕВЕЛ», ТФ «Супутник», ТА Rest&Travel, ТОВ «Готельна школа Смарт Едьюкейшн», ТО «Інфлот Круїз енд Феррі Україна», ГО «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні», ОНМУ, Уманський НУС, ДТЕУ (<http://surl.li/kseky>). Це співробітництво має постійний характер, є відкритим та прозорим. Проектна група ОП долучила до свого складу здобувача - Матковського Б.Р. (2й рік навчання), однак до складу розробників не

включено представника роботодавців. Здобувачам пропонують у кінці кожного семестру висловити свої побажання та зауваження щодо організації НП, змісту ОП (<http://surl.li/ksequ>, <http://surl.li/komyj>). Узагальнення результатів анкетування оприлюднюються на сайті кафедри (<http://surl.li/komyj>). Під час зустрічі здобувачі (П. Овчаренко, А. Бойко, Є.Анісімов, Я. Іванців) підтвердили, що беруть участь в анкетуваннях, зазначивши, що вони задоволені організацією НП і не бачать необхідності змінювати ОП, оскільки мають можливість самостійно обирати частину дисциплін. Є. Анісімов, Б. Матковський висловились за перенесення вибіркової ОК до складу обов'язкових із вдосконаленням її змісту (ОК 10 «Управління бізнес процесами суб'єктів тур.діяльності», протокол засідання кафедри №7 від 07.03.2023). Щороку на сайті виставляється на ГО проєкт ОП із формою зворотнього зв'язку для стейкхолдерів (<http://surl.li/ksequ>), отримані результати оприлюднюються (<http://surl.li/komyj>; <http://surl.li/ksect>) та обговорюються на засіданні кафедри (Протокол № 7 від 07.03.2023). Участь академ. спільноти в розробці ОП простежується в зустрічах розробників ОП з НПП інших ЗВО, на чому наголошували І. Левицька (гарант), С. Коротун (НУВГП), І. Антоненко (НУХТ), Л. Паляниця (НУ «Львівська політехніка»), О. Вітряк (ДТЕУ) та ін. (<http://surl.li/kseky>, <http://surl.li/ksdza>). Роботодавці та випускники НУБіП постійно запрошуються на наукові та освітні заходи, організовані для студентів спец. «Туризм і рекреація» (круглі столи, лекції, дні кар'єри та ін. <http://surl.li/lqdz>), залучаються для проведення лекцій та практичних занять, в якості керівників практик. Отже, вони долучаються не лише до розробки ОП, але й до її реалізації. Під час зустрічі про це говорили роботодавці й стейкхолдери (М. Томенко, О. Чорний, І. Іщенко, І. Сенік). Слід констатувати, що позиції та потреби стейкхолдерів розглядаються і враховуються. Коло стейкхолдерів сформоване відповідно до ОП. Однак, слід рекомендувати гаранту ОП більш обґрунтовано підходити до підбору роботодавців для співпраці на ОП задля запобігання залучення представників тур. компаній, що вже не є такими, що функціонують (як, напр., О. Маланська, що була присутня на онлайн-зустрічі з роботодавцями як співробітник TO TUI). Рекомендовано до складу робочої групи ОП залучити представника роботодавців.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Під час формулювання й подальшого оновлення цілей та ПРН ОП було враховано тенденції розвитку сучасного ринку праці в туризмі (орієнтація навчання на нац. і світовий досвід теоретичної і практичної проф. підготовки, формування фахових компетентностей задля забезпечення конкурентоспроможності випускників ОП на ринку праці в сфері туризму і рекреації); тенденції розвитку спец. 242 Туризм і рекреація (конкурентоспроможність фахівців у цій галузі визначається отриманими практич. навичками в туризмі, знаннями ін.мов, орг.-упр. діяльності); галузевий та регіональний контекст – сучасний стан розвитку міжнародного та внутрішнього туризму в Україні, Стратегії розвитку м.Києва до 2025 р., стратегічних пріоритетів розвитку НУБіП на період до 2025 р. (<http://surl.li/lqdz>), досвід аналогічних вітчизняних та іноземних ОП. Зустріч ЕГ з НПП показала, що Гарант та робоча група ОП вивчали досвід реалізації аналогічних ОП таких вітчизняних ЗВО як ДТЕУ, НУХТ, КНУ ім. Т.Шевченка, а також закордонних ЗВО - Uniwersytet Jagielloński (Польща), Uniwersytet Warszawski (Польща), Bournemouth University (Велика Британія), зокрема щодо використання досвіду з посилення практичної складової, визначення регіональних аспектів туризму, управління тур.бізнесом, інтернаціоналізації освіти. ЗВО підтримує зв'язки із роботодавцями та проводить з ними консультації щодо реалізації ОП та оновлення ОК. Під час зустрічі 5 роботодавці підтвердили важливість вивчення сучасних ІТ, іноземних мов. Активна співпраця кафедри зі Спільною сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні дозволила врахувати регіональний та галузевий контекст при визначенні ПРН ОП, зокрема щодо розвитку національного тур.продукту сільських дестинацій. Співпраця з Департаментом культури та туризму КОДА, фондом «Рідна країна» дозволила визначити ПРН та сформувати ОК щодо управління проєктами в тур. сфері та тур. дестинаціями. Випускова кафедра активно співпрацює з роботодавцями, зокрема з Радою роботодавців НУБіП (<http://surl.li/eocrk>). Здобувачі задіяні у спільних заходах із роботодавцями у вигляді проф. студій, майстер-класів, вебінарів, лекцій, туристичних івентів (<http://surl.li/lqdz>). На зустрічі 5 роботодавці підтвердили ЕГ свою взаємодію з кафедрою та здобувачами. Під час зустрічі з керівництвом ЗВО було підтверджено залучення іноземних колег для викладання, у т.ч. це заплановано й для ОП «МТБ». НУБіП має потужний досвід інтернаціоналізації ОД, тому доцільним є подальша активізація його імплементації і на ОП «МТБ». Зустріч ЕГ із адміністрацією ЗВО показала, що керівництво НУБіП зацікавлено у розвитку ОП, підтримує зміни, пов'язані із формуванням компетентностей здобувачів на ринку праці. В цілому, можна визначити, що цілі ОП формують загальні та фахові компетентності здобувачів задля успішного здійснення проф. діяльності у сфері туризму і рекреації; ПРН визначаються відповідно до тенденцій розвитку сучасного ринку праці, що забезпечує майбутнім випускникам ОП відповідний рівень конкурентоспроможності.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

ОП, що акредитується, відповідає Стандарту (<https://cutt.ly/d6tSn8c>) в питаннях визначення результатів навчання та компетентностей, зміста, тривалості навчання магістрів з туризму, форм атестації, вимог до системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, а також дескрипторам Національної рамки кваліфікацій для кваліфікаційного рівня магістр (<http://surl.li/dame>). Всі передбачені ОП компетентності та ПРН досягаються за рахунок обов'язкової складової - 12 ОК, з яких ОК11 та ОК12 – виробнича (переддипломна) практика та магістерська кваліфікаційна

робота. Слід звернути увагу розробників ОП на необхідність посилення змісту ОП відповідними ОК, що забезпечують досягнення ПРНЗ «Застосовувати сучасні цифрові технології, методи та інструменти дослідницької та інноваційної діяльності для розв'язання складних задач у сфері туризму та рекреації», який досягається через ОК 2,11,12. ОК2 включає теми, що спрямовані на набуття відповідних компетенцій (<http://surl.li/lxtwi>), ОК11окреслює застосування цифрових технологій для розв'язання задач у сфері туризму та рекреації (<http://surl.li/kujvp>). Для всеоб'ємного забезпечення досягнення ПРНЗ рекомендовано запровадити на ОП спеціалізовані ОК, що забезпечують вивчення сучасних цифрових технологій та спеціалізованого програмного забезпечення в туризмі. Форма атестації здобувачів ВО відповідає вимогам стандарту - атестація на ОП здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи (<http://surl.li/komyj>). ОП містить усі необхідні визначені стандартом загальні та фахові компетентності, а також дозволяє досягти обумовлені Стандартом результатів навчання про що свідчить матриця забезпечення ПРН відповідними компонентами ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Відповідність цілей ОП меті та місії ЗВО; Програма розвитку ЗВО не містить положень, які б ускладнювали подальше вдосконалення програми, що акредитується; багаторівневість залучення усіх груп стейкхолдерів (здобувачів ВО, представників бізнесу, органів влади та академічної спільноти) до вдосконалення ОП (анкетування, проведення круглих столів, відкритих та виїзних занять, проведення практик, наукова діяльність та ін.); системність, доступність та прозорість процедур опитування; виваженість та обґрунтованість впровадження отриманих пропозицій.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Слабкими сторонами є визначення унікальності та фокусу ОП. Мета програми має ознаки неузгодженості через свою складність і широкий спектр цілей. Доцільно посилити позиціонування ОП як унікальної програми підготовки фахівців з міжнародного туризму. Значний досвід ЗВО та випускової кафедри в сфері розвитку туризму сільських дестинацій, розгалужена співпраця зі Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, дозволяють виокремити ОП, орієнтовану на підготовку фахівців у сфері розвитку сільського зеленого туризму. Рекомендовано робочій групі при перегляді ОП в 2024 р. привести формулювання унікальності ОП у відповідність до її змісту. Рекомендовано протягом наступного навчального року активізувати роботу щодо інтернаціоналізації освітньої діяльності на ОП, зокрема залучення іноземних колег до вдосконалення ОП та обміну досвідом. Доцільним було б при оновленні ОП в 2024 р. залучення до складу робочої групи ОП представника роботодавців задля забезпечення врахування позицій та потреб стейкхолдерів. Для всеоб'ємного забезпечення досягнення ПРНЗ рекомендовано посилити зміст ОП шляхом запровадження спеціалізованих ОК, що забезпечують досягнення ПРНЗ, а саме вивчення сучасних цифрових технологій та спеціалізованого програмного забезпечення в туризмі. Потребує відповідного уточнення та додаткового обґрунтування п.4 ОП «Придатність випусників до працевлаштування та подальшого навчання», де зазначено, що випусники можуть обіймати посади за більш ніж 20 позиціями, зокрема, такі як: 2320 Викладачі середніх навчальних закладів, 2310.2 Інші викладачі університетів та ЗВО, 2351.1 Наукові співробітники (методи навчання), 2359.1 Інші наукові співробітники в галузі навчання, 2359.2 Інші фахівці в галузі навчання. Рекомендовано відкоригувати структурний елемент п.4 ОП «Придатність випусників до працевлаштування та подальшого навчання» «Подальше навчання» відповідно до чинної редакції Національної рамки кваліфікацій, а саме – 9 рівень для кваліфікаційного рівня доктор філософії (<http://surl.li/dame>).

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

На підставі аналізу змісту ОП та її компонентів в тому числі щодо рівня її відповідності Стандарту вищої освіти, місії та Стратегії розвитку НУБіП, враховуючи інформацію отриману під час зустрічей з керівництвом ЗВО, академічним персоналом, здобувачами освіти, роботодавцями ЕГ відзначає повну відповідність ОП "Міжнародний туристичний бізнес" за підкритеріями 1.2., 1.3; за підкритерієм 1.1 - часткова відповідність: заявлені цілі відповідають місії та стратегії ЗВО, визначаються з урахуванням побажань стейкхолдерів, але мета програми має ознаки неузгодженості через свою складність і широкий спектр спрямованостей та потребує інтеграції різних предметних областей для набуття заявлених компетентностей. ОП потребує уточнення фокусу та унікальності; за підкритерієм 1.4 - часткова відповідність: ОП дозволяє досягти обумовлені Стандартом зі спеціальності 242 Туризм і рекреація для другого (магістерського) рівня ВО результати навчання, однак зміст ОП потребує посилення відповідними ОК, що забезпечують вивчення сучасних цифрових технологій та спеціалізованого програмного забезпечення в туризмі.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

ОП "Міжнародний туристичний бізнес" розміщена на сайті ЗВО (<https://nubip.edu.ua/node/111351>) відповідає Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 242 Туризм і рекреація (наказ МОН України від 21.02.2022 р. № 209 <http://surl.li/dkobx>). Обсяг ОП становить 90 кредитів ЄКТС, що відповідає чинному стандарту ВО. У загальному обсязі ОП частка обов'язкових компонентів складає 73% (66 кред. ЄКТС); вибіркового - 27% (24 кред. ЄКТС), що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС відповідно до ст. 62 ЗУ «Про вищу освіту». У нормативній частині ОП питома вага дисциплін спеціальної (фахової) підготовки становить 88% (58 кред. ЄКТС), загальної підготовки 12% (8 кред. ЄКТС). За найменуванням та кількісними характеристиками, обов'язкові та вибіркові ОК, які наведені в ОП відповідають чинному НП. Узгоджується відповідність кваліфікації 7 рівня НРК України (<http://surl.li/grhw>). Понад 35% ОП спрямовано на забезпечення ПРН; на ОК9 «Виробнича (переддипломна) практика» відводиться 10 кредитів в ОП 2022 р. та 9 та кредитів ЄКТС в ОП 2023 р., що відповідає нормативним вимогам чинного стандарту – «...не менше 10%...»; для ОК 10 «Підготовка і захист магістерської кваліфікаційної роботи» відведено 12 кред. ЄКТС; форма атестації здобувачів визначена в ОП узгоджується з нормативами чинного стандарту ВО (<http://surl.li/dkobx>).

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ОП містить 30 ОК, з яких 12 є обов'язковими, 2 (ВКУ1, ВКУ2) належать до вільного вибору з каталогу за уподобаннями студентів із переліку дисциплін, 16 ОК вільного вибору здобувачів вищої освіти за спеціальністю. ОП системно сприяє досягненню ПРН, зокрема ПРН1 – ОК 2 Методологія і організація наукових досліджень, ОК 11 Виробнича (переддипломна) практика, ОК 12 Підготовка і захист магістерської кваліфікаційної роботи; ПРН2 – ОК 6: Інновації в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі, ОК11, ОК12; ПРН3 – ОК2, ОК 11, ОК12; ПРН4 - ОК5 Туристичні дестинації, ОК8 Стратегічний маркетинг в туризмі, ОК11; ПРН5 – ОК 3 Міжнародний туризм, ОК11, ОК12; ПРН6 – ОК4 Управління проектами у туристичній сфері, ОК9 Бізнес-планування осель сільського зеленого туризму, ОК 10: Управління бізнес-процесами суб'єктів туристичної діяльності, ОК11; ПРН7 – ОК5, ОК11; ПРН8 – ОК7 Управління якістю в туризмі, ОК9, ОК 10, ПРН9 – ОК4, ОК9, ОК10, ПРН10 – ОК7, ОК11; ПРН11 – ОК 1 Професійна комунікація іноземною мовою, ОК4, ОК11, ОК12; ПРН12 – ОК5, ОК11; ПРН13 – ОК3, ОК8, ОК11, ОК12, ПРН14 – ОК3, ОК7, ОК11, ОК12; ПРН15 – ОК5, ОК9, ОК11, ОК12. У Табл. 1 Інформація про обов'язкові ОК звіту СО заявлено використання PMS-системи SERVIO HMS в ОК1, ОК2, ОК3, ОК4, ОК7, ОК8, ОК9, ОК10, проте на зустрічі з 2 викладацьким складом ЕГ не отримала обґрунтованого підтвердження масового використання цього спец. програмного продукту в контексті досягнення ПРН 3 «Застосовувати сучасні цифрові технології, методи та інструменти дослідницької та інноваційної діяльності для розв'язання складних задач у сфері туризму та рекреації». Відсутність тем, що розкривають поняття міжнародного права у сфері туризму і рекреації в силабусах та РП обов'язкових ОК ускладнюють набуття СК 12 «Здатність діяти в міжнародному правовому полі, застосовувати норми міжнародного права для здійснення професійної діяльності».

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Аналіз змісту ОП "Міжнародний туристичний бізнес" свідчить про відповідність предметній області спеціальності 242 Туризм і рекреація. ОК, які включені до ОП, відповідають Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 242 Туризм і рекреація (наказ МОН України від 21.02.2022 р. № 209 <http://surl.li/dkobx>). ОП в загальному контексті фокусується на формуванні та розвитку професійних компетентностей фахівців для здійснення ефективної діяльності в сфері міжнародного туристичного бізнесу (<https://nubip.edu.ua/node/111351>), однак основний фокус ОП потребує більш чіткої конкретизації, що виражається у врахуванні традиційної специфіки й стратегічних пріоритетів розвитку ЗВО, врахуванні галузевого аспекту.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

ЕГ зазначає, що ключовим інструментом для формування індивідуальної освітньої траєкторії є вибіркові ОК (16 вільного вибору здобувачів ВО за спеціальністю, та 2, які належать до вільного вибору з каталогу) які сумарно складають 24 кред. ЄКТС. Здобувачі отримують інформацію про вміст вибірових ОК з робочих програм і силабусів, які доступні на сайті ЗВО. Індивідуальний вибір здобувачами ВО ОК здійснюється відповідно до “Порядку формування та вибору студентами вибірових дисциплін освітніх програм у Національному університеті біоресурсів і природокористування України” від 27.12.2019 р. (<http://surl.li/uguc>) Під час спілкування ЕГ зі студентами вони підтвердили, що ознайомлені з процедурою обрання вибірових дисциплін і вважають її чіткою та зрозумілою. ЕГ відмічає, що на веб-сайті ЗВО наявний доступ до силабусів та робочих програм вибірових ОК, які затверджені 2022 р. За наданням паролем гарантом ОП на запит ЕГ, експерти отримали змогу в режимі гостьового доступу ознайомитися зі змістом окремих електронних курсів на платформі [elearn.nubip](http://elearn.nubip.edu.ua), зокрема: «Організація туризму», (<http://surl.li/lqebz>), “Бізнес-планування оселі сільського зеленого туризму” (<http://surl.li/lqecb>), “HR – менеджмент готелів і ресторанів” (<http://surl.li/lqecc>). Водночас гостьовий доступ до електронних курсів окремих вибірових ОК, за цим же паролем був не доступний, зокрема: Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції», «Сервісологія», «Бренд менеджмент» та ін.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

ЕГ встановлено, що ОП передбачає здобуття практичних компетентностей за рахунок практичної складової ОК, зокрема ОК 11 Виробнича (переддипломна) практика 9 кредитів ЄКТС ОП 2023 р. Практична підготовка здобувачів ВО регулюється за цією ОП регулюється Положенням про практичну підготовку студентів НУБіП України від 27.10.2021 р. (<http://surl.li/enloz>) ЗВО співпрацює з партнерами для організації виробничої (переддипломної) практики для ОП «Міжнародний туристичний бізнес» (<https://nubip.edu.ua/node/1297/18>). Календарний план проходження виробничої (переддипломної) практики на туристичному підприємстві (розрахований на 40 днів), передбачає ознайомлення з базою практики як суб'єктом підприємницької діяльності, ознайомлення з управлінською діяльністю на підприємстві, Ознайомлення з планово-економічною діяльністю на підприємстві, Ознайомлення з маркетинговою діяльністю підприємства Ознайомлення з управлінською діяльністю на підприємстві(<http://surl.li/ktkzb>). Здобувачі вищої освіти можуть скористатися можливостями з організації практичної підготовки від Туристично-екскурсійного центру НУБіП України (<https://nubip.edu.ua/node/91912>).

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

ОП дає можливість сформувати soft skills, а саме: ЗК1 Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності – ОК1–ОК7, ОК9–ОК12; ЗК2 Здатність вести професійну діяльність у міжнародному та вітчизняному середовищі – ОК1–ОК5, ОК7, ОК9–ОК12; ЗК3 Здатність спілкуватися іноземною мовою ОК1, ОК4, ОК11; ЗК4 Здатність розробляти проекти та управляти ними – ОК1, ОК4, ОК6, ОК8–ОК12; ЗК5 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт – ОК1, ОК4, ОК5, ОК7, ОК11, ОК12.; ЗК 6 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу – ОК1, ОК4, ОК8–ОК12, ЗК 7 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми – ОК1, ОК4, ОК6, ОК7, ОК9–ОК12. Враховуючи галузеві особливості ЗВО, оцінюючи його унікальну матеріально-технічну базу, продемонстровану в режимі відео зв'язку, природно-рекреаційні умови, інфраструктурні та соціокультурні надбання, широкий перелік ЕГ вибірових дисциплін, вважає, що здобувачі ВО за ОП «Міжнародний туристичний бізнес» мають змогу здобуття соціальних навичок.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

ОП "Міжнародний туристичний бізнес" створена відповідно до ЗУ “Про вищу освіту” (<http://surl.li/jhtp>), Стандарту ВО України другого (магістерського) рівня галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 242 Туризм і рекреація (наказ МОН України від 21.02.2022 р. № 209 <http://surl.li/dkobj>), нормативного забезпечення ЗВО. Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого Вченою радою НУБіП України 26.04.2023 (<https://nubip.edu.ua/node/100476>), тривалість навчання за ОПП магістрів за ДФН становить 1 рік 4 місяці, для ЗФН – може перевищувати термін навчання за ДФН не більш, як на 25 %. Аудиторне тижневе навантаження за ДФН ОПП магістрів – 18 год. Розподіл тижневих годин за роками навчання та семестрами у НП 2023 рівномірний і складає 18 год, ОП 2022 р. 1 і 2 семестри – по 18 год і 3 семестр 16 год. Обсяг 1 кредиту ЄКТС складає 30 год.

Обов'язкові ОК ОПП займають 1620 годин, що відповідає 54 кредитам і становить 60% загального обсягу навчання. Вибіркові ОК ОП складаються з 720 годин, що відповідають 24 кредитам і становлять 27%. Студенти мають можливість обирати предмети за своїми уподобаннями. Усього за ОП передбачено 2700 годин навчання, що відповідає 90 кредитам і складає 100% загального обсягу навчання. Проаналізувавши ОП «Міжнародний туристичний бізнес» за 2022 і 2023 н.р., ЕГ встановила, що ОК відображає фактичне навантаження здобувачів й відповідає НП.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

На момент акредитаційної експертизи встановлено, що підготовка здобувачів ВО за дуальною формою освіти за ОП «Міжнародний туристичний бізнес» не здійснюється. Вченою радою НУБіП України 26 .02. 2020 р. затверджено «Положення про підготовку фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» (<http://surl.li/rqgh>). На зустрічі з ЕГ, завідувач кафедри, проф. С. Мельниченко, повідомила, що в ЗВО розроблена необхідна нормативна база для дуальної форми освіти, здобувачі також проінформовані про її можливості, однак туристична сфера найбільш постраждала від війни, відповідно суб'єкти господарювання не готові взяти на себе такі зобов'язання.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Обсяг ОП та ОК відповідає нормативним вимогам та Стандарту ВО. ОП забезпечує необхідний рівень практичної підготовки здобувачів. В НУБіП та на ОП розроблено зручний механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії; доцільним і дієвим є щосеместрове анонімне анкетування з приводу задоволеності здобувачів навчанням за ОП. Унікальна матеріально-технічна база ЗВО, галузеві особливості, рекреаційно-оздоровча інфраструктура, природно-ресурсні локації, які використовуються для забезпечення освітнього процесу на ОП сприяють формуванню і розвитку соціальних навичок (soft skills) для здобувачів ОП «Міжнародний туристичний бізнес».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Мета, фокус та цільові орієнтири ОП потребують уточнення та більш чіткої конкретизації. ЕГ розглядає як недолік відсутність СК та РН, які забезпечують деякі з цільових орієнтирів ОП – формування у здобувачів навичок підприємницько-управлінської діяльності, підготовку фахівців до здійснення економічної, організаційно-управлінської, проектної, виробничо-технологічної діяльності у сфері міжнародного туристичного бізнесу і рекомендує робочій групі при удосконаленні ОП в наступному році ввести в перелік СК формування підприємницької компетентності та компетентностей щодо функціонування сфери міжнародного туристичного бізнесу і додати РН - Вміти вирішувати професійні завдання з організації підприємницької діяльності в сфері туризму та рекреації; Вміти вирішувати професійні завдання з функціонування міжнародного туристичного бізнесу. Також, зміст ОП потребує вдосконалення в частині набуття компетентностей із застосування інформаційних та інноваційних технологій, навичками з яких має оволодіти сучасний фахівець туристичного бізнесу задля забезпечення досягнення ПРНЗ. Рекомендовано при оновленні наступного року вдосконалити зміст ОП більш широким представленням ОК, що забезпечують поглиблене вивчення сучасних ІКТ в турсфері в частині оволодіння навичками роботи із ПП професійного спрямування (напр. Poster POS, Amadeus, Sabre, QGIS та ін.). Доцільно упорядкувати використання заявленої за кожним ОК PMS-системи SERVIO HMS відповідно до завдань та запланованих компетентностей ОК. Відсутність тем, що розкривають поняття міжнародного права у сфері туризму і рекреації в силабусах та РП обов'язкових ОК ускладнює набуття СК 12 «Здатність діяти в міжнародному правовому полі, застосовувати норми міжнародного права для здійснення професійної діяльності». Рекомендовано вдосконалити зміст обов'язкових ОК задля забезпечення набуття СК 12.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

На підставі аналізу обсягу ОП, окремих ОК, змісту і структури ОП, стану і можливостей практичної підготовки здобувачів ВО, формування індивідуальної освітньої траєкторії, набуття соціальних навичок, враховуючи

інформацію, отриману під час зустрічей з керівництвом ЗВО, НПП, здобувачами та роботодавцями ЕГ відзначає повну відповідність ОП "Міжнародний туристичний бізнес" спеціальності 242 Туризм і рекреація за підкритеріями 2.1, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, та часткову узгодженість за підкритеріями 2.2, 2.3, 2.4. Виділені сильні сторони і позитивні практики при аналізі діяльності ЗВО дозволили зробити висновок про відповідність ОП за критерієм 2 рівню В.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за ОП є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті ЗВО. На офіційному веб-сайті ЗВО у вкладці Вступнику (<https://vstup.puet.edu.ua/dokumenty/>) розміщено у публічному доступі: правила прийому на 2023 рік, підготовчі курси до складання НМТ/ЗНО в НУБіП України, ЄВІ/ЄФВВ, вичерпна інформація для випускників шкіл, технікумів і коледжів, вступникам Донбасу та Криму, особам із особливими освітніми потребами, іноземним громадянам, терміни прийому документів, програми вступних випробувань, результати вступних випробувань, вартість навчання, рейтингові списки та умови вступу до магістратури. Правила прийому на навчання до НУБіП в 2022 році, розроблені Приймальною комісією НУБіП (зі змінами від 14.07.2022 р.) а також Положення про підготовку магістрів у НУБіП України визначають загальні положення, прийом на навчання для здобуття вищої освіти, джерела фінансування здобуття вищої освіти, обсяги прийому та обсяги державного (регіонального) замовлення, строки прийому заяв та документів, конкурсного відбору та зарахування на навчання, освітній процес, зміст освіти та форми організації освітнього процесу студентів магістратури, організацію підготовки магістрів, прийом до магістратури, права та обов'язки студентів магістратури (<http://surl.li/kmakv>). Позитивною практикою ЕГ визначає розміщення порад та інформаційного відео-ролика щодо складання мотиваційного листа для вступу.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Особливі аспекти процедури прийому, які стосуються ОП «Міжнародний туристичний бізнес», не передбачено. Відповідно відомостям СО, конкурсний відбір осіб, які вступали на 1 курс навчання за ОС Магістр відбувався на підставі розгляду мотиваційних листів. Хоча відповідно до чинних нормативів, абітурієнти, які бажали вступити в магістратуру в 2023 році, мали скласти єдиний вступний іспит, або єдиний вступний іспит та єдине фахове вступне випробування, або фаховий іспит чи співбесіду в Університеті. На зустрічі з ЕГ здобувачка 1 курсу денної форми навчання Поліна Овчаренко, підтвердила, що вступала саме за встановленою процедурою. Відповідальний секретар приймальної комісії Ковалевський С.С. під час спілкування з ЕГ зазначив, що група забезпечення ОП «Міжнародний туристичний бізнес» знаходиться в постійній взаємодії з приймальною комісією, долучається до перегляду та оновлення програм вступних випробувань, фахових екзаменів за необхідністю. Програма фахового вступного випробування з ОП «Міжнародний туристичний бізнес» оновлена в 2023 році та розміщена у публічному доступі. Тестове завдання для вступу на ОП складається з 50-ти завдань із комплексу дисциплін фахової підготовки. Завдання закритої форми представлені запитаннями, що потребують обрання однієї відповіді із запропонованого набору варіантів. До програми фахових вступних випробувань увійшли змістові модулі програм нормативних дисциплін з професійної підготовки.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП (<http://surl.li/gueqe>) Розділ 10 «Визнання результатів навчання для здобувачів вищої освіти» визначає процедуру визнання результатів навчання (перезарахування дисципліни (її частини) та форм її атестації (екзамен, залік)), отриманих в інших закладах освіти. Положення про академічну мобільність студентів і аспірантів (<http://surl.li/ihnrk>) а саме розділ VI. «Визнання та перезарахування результатів навчання студента чи аспіранта в університеті» визначає, що визнання результатів навчання в рамках академічного співробітництва НУБіП з закладами вищої освіти-партнерами здійснюється з використанням європейської системи трансферу та накопичення кредитів ECTS або з використанням системи оцінювання навчальних здобутків студентів (аспірантів), прийнятої у країні закладу вищої освіти-партнері, якщо в ній не передбачено застосування ECTS. Згідно з відомостями СО та інформацією, отриманою від гаранта ОП практики застосування вказаних правил на ОП не було.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час

реалізації освітньої програми.

Порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (<http://surl.li/gnyc>) визначає загальні вимоги до процедур визнання у НУБІП результатів навчання здобувачів вищої освіти, здобутих ними шляхом неформальної та/або інформальної освіти, у межах автономії Університету. Порядок регламентує процедуру подання заяви та ідентифікацію результатів неформального та/або інформального навчання, оцінювання та визнання результатів, перелік обмежень, встановлених ЗВО щодо визнання. Згідно з відомістю СО та з інформацією, отриманою під час зустрічей ЕГ з представниками ЗВО, прикладів визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, на ОП «Міжнародний туристичний бізнес» немає, однак, створена у ЗВО система та її нормативно-правове забезпечення, дозволяють реалізувати таку можливу практику якісно та повною мірою.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Позитивною практикою вважаємо розміщення у публічному доступі на офіційному сайті ЗВО у розділі «Вступнику» порад та інформаційного відео-ролика щодо складання мотиваційного листа для вступу.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Відсутність прикладів міжнародної академічної мобільності на ОП «Міжнародний туристичний бізнес», у тому числі з причин, незалежних від ЗВО. ЕГ рекомендує розглянути альтернативні форми міжнародної співпраці, зокрема віртуальної мобільності. Враховуючи широкі зв'язки університету з іноземними та вітчизняними ЗВО ЕГ вважає за доцільне рекомендувати в термін до початку наступного навчального семестру активізувати діяльність з популяризації програм академічної/віртуальної мобільності для здобувачів ВО за ОП «Міжнародний туристичний бізнес». Відсутність прикладів визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Задля підвищення рівня залученості здобувачів вищої освіти до практик неформальної освіти рекомендуємо розглянути можливість додати до силабусів ОК інформацію стосовно можливості проходження навчальних курсів на різних відкритих онлайн освітніх платформах, які відповідають змісту ОК, з чітко визначеною кількістю балів та умовами зарахування.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ЕГ дійшла висновку стосовно повної відповідності ОП «Міжнародний туристичний бізнес» за підкритеріями: 3.1 - процедури вступу до ОП «Міжнародний туристичний бізнес» є прозорими, чіткими та врегульованими, інформація, яка необхідна для вступу оприлюднена у вільному доступі на офіційному веб-сайті в достатньому обсязі; 3.2 - правила прийому на навчання за освітньою програмою передбачають єдиний вступний іспит, або єдиний вступний іспит та єдине фахове вступне випробування, або фаховий іспит чи співбесіду в Університеті. Програма фахового вступного випробування з ОП «Міжнародний туристичний бізнес» оновлена у 2023 році та розміщена у публічному доступі. Часткова відповідність за підкритеріями: 3.3 - у ЗВО визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу, але відсутні практики визнання результатів навчання, отриманих під час академічної мобільності; 3.4 - розроблені нормативні документи, що регламентують визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/ або інформальній освіті, але відсутні приклади визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті. Відповідні зауваження не є суттєвими, не впливають на якість підготовки здобувачів вищої освіти та можуть бути усунені в процесі реалізації ОП. Отже, ЕГ дійшла висновку про відповідність ОП за критерієм 3 рівню В.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

В контексті реалізації ОП «Міжнародний туристичний бізнес» в освітньому процесі ЗВО застосовуються необхідні форми, методи навчання і викладання, що сприяють досягненню заявлених у програмі цілей, ПРН, відповідають студентоцентрованому підходу і віддзеркалюють принципи академічної свободи. Під час зустрічі 2 з НПП, ЕГ з'ясувала, що викладачі докладають значні зусилля сприяючи реалізації студентоцентрованого підходу. Зокрема доц. Л. Гопкало повідомила, про те що комунікації зі здобувачами ведуться в режимі non-stop, 24/7, здійснюється індивідуальне консультування за тематикою магістерських робіт, з окремих питань, які цікавлять студентів щодо відкриття власного бізнесу. Використання дистанційного навчання через навчально-інформаційний портал Elearn (<https://elearn.nubip.edu.ua/>) робить освітній процес більш доступним і гнучким для студентів, сприяючи їхньому самостійному навчанню та вибору освітніх ресурсів. ЗВО забезпечує доступ до різних інформаційних ресурсів, включаючи наукову бібліотеку (<https://nubip.edu.ua/structure/library>), Е-бібліотеку (<https://nubip.edu.ua/node/21258>), філію бібліотеки, яка знаходиться в навчально-науковому інституті неперервної освіти і туризму, в корпусі №10 ЗВО, в якому навчаються здобувачі ВО за ОП «Міжнародний туристичний бізнес». Необхідна навчальна література для здобувачів наявна в електронній та друкованій формі. Крім того, як повідомила директор наукової бібліотеки Т. Кіщак для здобувачів ВО, працівники бібліотеки здійснюють підбір і розсилку літератури на їхні електронні пошти, навіть без відома студентів, що теж є виразом студентоцентрованого підходу.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Нормативне забезпечення організації освітнього процесу в ЗВО регламентує «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого Вченою радою НУБіП України 26.04.2023 (<https://nubip.edu.ua/node/100476>). Учасники освітнього процесу мають можливість отримувати інформацію про цілі, зміст, очікувані результати навчання, порядок і критерії оцінювання в рамках окремих освітніх компонентів. Інформація щодо освітнього процесу, включаючи чинні ОП 2022 і ОП 2023 рр., навчальні плани, силабуси, робочі програми розміщена на офіційному сайті ЗВО: Головна > Спеціальність 242 "Туризм" освітньо-професійна програма "Міжнародний туристичний бізнес" <https://nubip.edu.ua/node/111351>. Здобувачі мають доступ до інформаційних ресурсів електронного порталу Elearn <https://elearn.nubip.edu.ua/>, де розміщена електронна навчальна карта для кожної освітньої компоненти з інформацією щодо їх обсягу, структури, очікуваних результатів та системи оцінювання. ЕГ з'ясувала, що ознайомлення студентів на першому занятті з цілями, ПРН порядком і критеріями оцінювання з кожної дисципліни є інституційною нормою в ЗВО, здобувачі на зустрічі 2, підтвердили що ознайомлені з порядком і критеріями оцінювання, алгоритмом оскарження результатів контрольних заходів, але скарг не виникло, оцінювання проводиться справедливо. Графік освітнього процесу на 2023-2024 н.р. затверджений наказом ректора №402 від 01.05.2023 відображає складові освітнього процесу, тривалість в тижнях і терміни проведення <https://nubip.edu.ua/node/23920>.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

ЗВО створено усі необхідні умови для поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП «Міжнародний туристичний бізнес». На зустрічі 1 ректор НУБіП України В. Ніколаєнко повідомив, відкриття ОП «Міжнародний туристичний бізнес» пов'язане з тим, що ЗВО має потужні міжнародні та наукові зв'язки, веде активну наукову й дослідну діяльність, реалізує понад 15 наукових грантів і проектів. Гарантом ОП є фахівець з туризму д.е.н. проф. І. Левицька, кафедру, на якій реалізується ОП очолює відома науковій туристичній спільноті вчена, д.е.н, проф. С.Мельниченко. Студенти залучаються до проведення досліджень, що стосуються тематики кафедри, беруть участь в НДР кафедри «Розвиток туристичних дестинацій об'єднаних територіальних громад на засадах сталості в умовах логістичних обмежень», «Теоретичні засади і механізми реалізації рекреаційно-туристичного потенціалу територій». Поєднання навчання і досліджень забезпечують ННВЛ «Технології продукції ресторанного господарства», ННЛ «Туризму і рекреації», Туристично-екскурсійний центр НУБіП. Студенти мають можливість активно брати участь в дослідженнях, наукових проектах і конкурсах через гурткову роботу. На зустрічі з ЕГ доц. Л. Гопкало повідомила, що НПП постійно знаходяться на зв'язку зі здобувачами, надають їм індивідуальні консультації, здійснюють науково-освітній супровід, використовуючи зручний час і комунікації для здобувачів. В ЗВО функціонують наукові гуртки "Агротурист", "Ресторатор", «HoReCa & Tourism SPACE», «Туризм&Рекреація» (<https://nubip.edu.ua/node/1297>). ЕГ відзначає приклади використання викладачами свого вільного часу для комунікацій із здобувачами, менторської активності.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого ВР НУБіП 26.04.2023 (<https://nubip.edu.ua/node/100476>) регламентовані процедури оновлення змісту освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. Зокрема, провідні НПП кафедри розробляють робочі програми навчальних дисциплін до початку навчального року. Після цього вони проходять затвердження на рівні кафедри, факультету (ННІ) і декана

(директора ННІ). Робочі програми навчальних дисциплін оновлюються щорічно та розміщуються в електронному вигляді на сайті відповідної кафедри <https://nubip.edu.ua/node/129744>. На зустрічі 7 начальник навчального відділу запевнив ЕГ, що перегляд робочих програм здійснюється щорічно. Однак, слід наголосити, що на сайті кафедри розміщено силабуси та РП за 2022-2023 н.р. (<http://surl.li/kujvp>), тоді як на сторінці ОК в системі e-learn розміщено оновлені силабуси та РП на 2023-2024 н.р. ЕГ рекомендує актуалізувати навчальні матеріали за всіма ОК, представлені на сайті відповідно до оновлених, розміщених в системі e-learn. ЕГ підтверджує використання матеріалів власних наукових досліджень НПП при викладанні дисциплін, зокрема ОК 2 Методологія і організація наукових досліджень, ОК 6 Інновінг в туризмі. Враховуючи сучасні виклики, в ОК3 «Міжнародний туризм» актуалізовано тему 7 "Військовий туризм в Україні та у світі" (<http://surl.li/lqeeh>). На зустрічі з роботодавцями директор ТОВ «Готельна школа» «Смарт Едьюкейшн» О.Чорний підтвердив готовність співпраці з кафедрою щодо надання доступу до сучасних програмних продуктів, зазначив, що тепер вкрай важливо навчати майбутніх фахівців туристичної індустрії використанню ІТ продуктів. Слід зазначити, що однієї PMS-системи SERVIO HMS напевно недостатньо, потрібно вивчати й інші, для здобувачів достатньо буде одного семестру для вивчення сучасних розробок ІТ індустрії. На основі спілкування з НПП, а також за результатами аналізу навчально-методичного забезпечення ОК (<https://nubip.edu.ua/node/129744>) ЕГ вважає, що для подальшого розвитку ОП «Міжнародний туристичний бізнес» доцільно посилити оновлення змісту освіти за рахунок використання спеціалізованих програмних продуктів та ІТ технологій.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Для забезпечення успішної інтернаціоналізації діяльності ЗВО, важливо здійснювати координацію та інформаційну підтримку цього процесу. Питання, пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності ЗВО, координує Навчально-науковий центр міжнародної діяльності НУБіП України, на сторінці (<https://nubip.edu.ua/node/13>) подана актуальна інформація про міжнародні проекти, стажування, конференції. Важливим компонентом інтернаціоналізації діяльності ЗВО є академічна мобільність, що регламентується Положенням про академічну мобільність студентів і аспірантів НУБіП України затвердженого ВР НУБіП 21.08.2023 (<http://surl.li/lpmvg>). ЗВО створює необхідні умови для реалізації програм академічної мобільності, співпраці в країнах-партнерах через міжуніверситетські проекти за програмою ERASMUS+ (<https://nubip.edu.ua/node/86398>). Однак, в умовах воєнного стану можливості академічної мобільності істотно обмежені. Усі студенти, які навчаються на даній ОП перебувають в Україні. Ректор НУБіП С. Ніколаєнко повідомив на зустрічі 1 повідомив, що ЗВО має потужні міжнародні зв'язки, реалізує міжнародні грантові проекти, активно розвиває напрям інтернаціоналізації. На зустрічі з НПП, зав. кафедри С. Мельниченко повідомила, що кафедра щорічно організовує міжнародну конференцію, в якій беруть участь представники з багатьох країн світу, НПП кафедри і здобувачі ОП. Також окреслила значні перспективи інтернаціоналізації та міжнародної співпраці, зазначила, що в цьому напрямі вже підписана угода про міжнародну співпрацю з Академією професійної освіти «Меркур». ЕГ з'ясувала, що НПП, які забезпечують викладання на ОП «Міжнародний туристичний бізнес» доц. Л.Гопкало, доц. О. Москвічова, проф. І. Левицька, проф. С. Мельниченко пройшли міжнародні стажування, що є елементом інтернаціоналізації діяльності ЗВО, відповідні сертифікати розміщені на гул диску з наданим доступом ЗВО (<http://surl.li/fflwo>).

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Позитивно практикою є створення та успішне функціонування наукових гуртків, таких як "Агротурист", "Ресторатор", «NoReCa & Tourism SPACE», «Туризм&Рекреація», що підвищує рівень фахової підготовки здобувачів та створює умови для розвитку критичного мислення та реалізації наукового потенціалу. Відповідно, сильною стороною ОП є можливість здобувачів отримувати індивідуальне консультування та підтримку від викладачів, які діють у ролі наукових менторів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Низький рівень активності НПП в контексті оновлення змісту ОК з урахуванням тенденцій розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та їх поширення в міжнародному туристичному бізнесі. ЕГ рекомендує посилити зв'язок на основі наукових досягнень у галузі сучасних ІКТ та навичок роботи з програмним забезпеченням, таким як Amadeus, Sabre, Travelport, CRM-системи і т.ін. Рекомендовано структурувати використання PMS-системи "SERVIO HMS" відповідно до конкретних завдань та запланованих компетентностей в межах ОК.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

На підставі аналізу форм та методів навчання і викладання, які застосовуються на ОП, доступності інформації щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання, існуючої практики інтернаціоналізації діяльності, поєднання навчання і досліджень, оновлення змісту освіти на основі наукових досягнень, враховуючи інформацію, отриману під час проведення експертизи, ЕГ відзначає повну відповідність ОП "Міжнародний туристичний бізнес" спеціальності 242 Туризм і рекреація за підкритеріями 4.1, 4.2, 4.3, 4.5 та часткову узгодженість за підкритерієм 4.4. Виділені сильні сторони і позитивні практики при аналізі діяльності ЗВО дозволили зробити висновок про відповідність ОП за критерієм 4 рівню В.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання регламентує Положення про екзамен та заліки НУБіП України, затверджене Вченою радою НУБіП України 26.04.2023, відповідно до якого «видами контролю знань здобувачів ВО є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестація...», «підсумкова атестація включає семестрову та державну атестацію..», «семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни». ЕГ, відзначає, що застосування понятійної конструкції «державна атестація» є не коректним, оскільки водночас в нормативних документах застосовується термін «підсумкова атестація». Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів ВО наведені в навчальному плані, робочих програмах, силабусах. За результатами навчання здобувачів Навчально-науковий інститут неперервної освіти і туризму щосеместрово формує рейтинг успішності студентів (<https://nubip.edu.ua/node/1069/15>). ЕГ виявила високий рівень поінформованості здобувачів вищої освіти щодо процедур оцінювання та застосування контрольних заходів. Здобувачі ВО ознайомлені з алгоритмом оскарження результатів оцінювання і контролю знань, однак випадків несправедливого оцінювання чи порушення порядку здійснення контрольних заходів на ОП «Міжнародний туристичний бізнес» не було.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 24 "Сфера обслуговування" спеціальності 242 "Туризм" (наказ МОН України від 21.02.2022 р. № 209 <http://surl.li/dkobx>) встановлює чіткі вимоги до форм атестації здобувачів ВО: «...атестація здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи» В ОП «Міжнародний туристичний бізнес», затвердженій Вченою затвердженого Вченою радою НУБіП України 26.04.2023 встановлено, що «атестація здобувачів здійснюється у формі публічного захисту магістерської кваліфікаційної роботи та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження їм кваліфікації: ступінь вищої освіти «Магістр» спеціальність 242 «Туризм і рекреація», що відповідає вимогам чинного стандарту. Форми атестації здобувачів регламентуються Положенням «Про організацію освітнього процесу» від 13.07.2021 (<https://griml.com/MdUFC>). Відповідно до п.4.2. Положення про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженій Вченою затвердженого Вченою радою НУБіП України 28.02.2018 (<http://surl.li/drbrmx>) «Всі навчально-методичні та наукові роботи (у т.ч. дисертаційні роботи) НПП, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти розміщуються в репозиторії Університету та підлягають перевірці на наявність плагіату».

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедура проведення контрольних заходів в ЗВО регламентується "Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті біоресурсів і природокористування України" (<http://surl.li/drbrmx>) і "Положенням про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України" (<http://surl.li/gusue>). ЕГ під час зустрічей зі здобувачами ВО та НПП, з'ясувала, що порядок здійснення контрольних заходів повідомляється здобувачам ВО на першому занятті з кожної навчальної дисципліни, здобувачі ВО мають змогу детально ознайомитися з процедурами здійснення контрольних заходів, які містяться в робочих програмах, силабусах обов'язкових та вибіркових ОК на сторінці кафедри (<https://nubip.edu.ua/node/1297>), а також

скориставшись платформою eLearn. В Навчально-науковому інституті неперервної освіти і туризму діє постійно діюча апеляційна комісія, яка розглядає апеляції здобувачів вищої освіти щодо результатів складання екзаменів під час сесій. Процедури регулювання конфліктних ситуацій та можливості оскарження (включаючи підвищення оцінок) результатів оцінювання знань чітко визначені у Положенні про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (<http://surl.li/gusue>).

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Політику академічної доброчесності регламентує Положення про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженою Вченою затвердженого НУБіП України 28.02.2018 (<http://surl.li/drbrmx>), Положення «Про порядок перевірки наукових, навчально-методичних, дисертаційних, магістерських, бакалаврських та інших робіт на наявність плагіату» (наказ ректора від 27.05.2016 № 570). Магістерські роботи розміщуються в репозиторії ЗВО, для їх перевірки на плагіат ЗВО застосовує програмне забезпечення Unicheck. На зустрічі з НПП І. Кудінова повідомила, що перша перевірка здійснюється безкоштовно, наступні – платно, випадків запозичень, заміни символів не було, критична норма унікальності – 40 %. Однак кваліфікаційні роботи магістрів денної форми перевіряються за внутрішньою і зовнішньою базою, а здобувачів заочної форми навчання - лише за внутрішньою базою ЗВО. ЕГ з'ясувала, що в ЗВО проводяться різноманітні заходи для сприяння академічній доброчесності, зокрема 28.09.2022р відбулась зустріч здобувачів з гарантом на тему «Чому академічна доброчесність важлива?» (<https://nubip.edu.ua/node/133962>), організовуються воркшопи для викладачів, на яких розглядають хмарні сервіси Microsoft та система Unplug для перевірки плагіату (<https://nubip.edu.ua/node/15612>) здійснюються інші заходи. Під час інтерв'ювання, яке здійснювалося членом ЕГ з числа здобувачів – студенти і демонстрували обізнаність з основними принципами і процедурами дотримання академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Системне і чітке визначення і регулювання процедур контролю та оцінювання знань здобувачів вищої освіти. Здобувачі добре ознайомлені з процедурами контролю, апеляційними можливостями та політикою академічної доброчесності завдяки систематичній інформаційній роботі в цій сфері.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Використання терміну "державна атестація" і "підсумкова атестація" в одному контексті може призвести до неоднозначності. Рекомендується використовувати одну консистентну понятійну конструкцію «підсумкова атестація» в усіх нормативних документах ЗВО для уникнення плутанини. Перевірка на плагіат проводиться лише за внутрішньою базою для здобувачів заочної форми навчання, а для здобувачів денної форми навчання – за внутрішньою та зовнішніми базами. Для забезпечення принципів академічної доброчесності ЕГ рекомендує встановити однакові умови і правила перевірки на плагіат для здобувачів вищої освіти денної і заочної форми навчання.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

На підставі аналізу форм контрольних заходів та наявних критеріїв оцінювання здобувачів ВО, відповідності форми атестації здобувачів ВО вимогам стандарту вищої освіти, правил і практики проведення контрольних заходів, політики і процедур дотримання академічної доброчесності, ЕГ відзначає повну відповідність ОП "Міжнародний туристичний бізнес" спеціальності 242 Туризм і рекреація за підкритеріями 5.1, 5.2, 5.3, 5.4. Виділені сильні сторони і позитивні практики при аналізі діяльності ЗВО дозволили зробити висновок про відповідність ОП за критерієм 5 рівню В.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Освітня діяльність на ОП здійснюється на базі профільної кафедри готельно-ресторанної справи та туризму. Кадровий склад випускової кафедри формується на основі Закону України «Про вищу освіту», «Порядку проведення конкурсу на заміщення посад науково-педагогічних працівників Національного університету біоресурсів і природокористування України» та «Нового Порядку прийняття на роботу та звільнення працівників у зв'язку зі змінами у Кодексі законів про працю України» (<https://nubip.edu.ua/node/5635>). Для реалізації ОП «Міжнародний туристичний бізнес» у НУБіП України залучаються НПП з науковим ступенем і вченим званням, що мають відповідний рівень академічної кваліфікації. Згідно табл. 2 звіту СО кваліфікація НПП, задіяного до викладання на ОП, підтверджується публікаційною активністю, викладачі регулярно проходять стажування в інших ЗВО, підприємствах та організаціях сфери туризму, у т.ч. за кордоном. Узгодженою із академічною кваліфікацією викладачів ОП є їх професійна активність (відповідно до пп. 37, 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, постанова КМУ від 30.12.2015 р. №1187 (в редакції постанови КМУ від 24.03.2021 р. № 365)). За результатами аналізу видів і результатів наукової та професійної активності НПП, що забезпечують навчальний процес і ОК та ОП, звіту СО, інформації сайту кафедри, ННІ неперервної освіти і туризму та ЗВО, ЕГ зазначає, що в переважній більшості викладачів тематика наукових публікацій відповідає ОК, які вони викладають. Разом з тим, слід наголосити на необхідності посилення публікаційної активності окремих викладачів за тематикою ОК, які вони викладають (фахові статті за 5 останніх років за ОК), зокрема, Гопкало Л.М., Левицька І.В., Мосіюк С.І., Москвічова О.С. Тематика наукових інтересів НПП загалом відповідає змісту ОК, на кафедрі виконуються ініціативні науково-дослідні роботи (<https://nubip.edu.ua/node/1297/9>).

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедура відбору та призначення на посаду НПП визначається «Правилами внутрішнього розпорядку» (<http://surl.li/grnuz>, «Порядком проведення конкурсу на заміщення посад науково-педагогічних працівників Національного університету біоресурсів і природокористування України» (<http://surl.li/bapvb>). Оголошення щодо конкурсу на заміщення посад розміщено на сайті відділу кадрів ЗВО (<https://nubip.edu.ua/node/5635>). Процедура добору викладачів є прозорою і зрозумілою. Претенденти на посади НПП повинні мати навчально-методичні праці, що використовуються в навчальному процесі, наукові праці за профілем кафедри, опубліковані у фахових виданнях України чи провідних наукових виданнях інших держав; зобов'язані підвищувати кваліфікацію та проходити стажування не рідше одного разу на п'ять років. Строк трудового договору (контракту) може також установлюватися за погодженням сторін, але не більше ніж на п'ять років. Під час проведення онлайн-зустрічі з адміністративним персоналом, секретар кадрової комісії Станкевич О.Б. зазначила, що відділ тримає постійну комунікацію із гарантами ОП та завідувачами кафедр для формування якісного кадрового складу для забезпечення освітньої діяльності на ОП. ЕГ констатує, що процедури конкурсного добору викладачів, які існують в ЗВО, є прозорими та дають можливість забезпечити необхідний рівень для успішної реалізації ОП.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

До організації та реалізації освітнього процесу НУБіП залучає роботодавців відповідно до Положення про Ради роботодавців в НУБіП України (<https://nubip.edu.ua/node/12654>) та в ННІ неперервної освіти і туризму (<https://nubip.edu.ua/node/32586>). Як свідчать відомості про СО та проведені зустрічі із фокус-групами ЗВО та кафедра готельно-ресторанної справи та туризму в процесі реалізації ОП залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу. Кафедра запрошує роботодавців для проведення відкритих лекційних занять, круглих столів, тренінгів, організації та проведення практик здобувачів, стажування НПП (<https://nubip.edu.ua/node/132747>, <https://nubip.edu.ua/node/1297/18>). Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму співпрацює з туристичними підприємствами, органами державного управління та місцевого самоврядування, провідними компаніями, які є лідерами в своїй професійній діяльності (<https://nubip.edu.ua/node/32586>). Так, стратегічними партнерами кафедри готельно-ресторанної справи та туризму, що залучені до організації та реалізації освітнього процесу за ОП «Міжнародний туристичний бізнес» є: Фонд М. Томенка «Рідна країна», ТОВ «Готельна школа» «Смарт Едьюкейшн», м. Київ, ТА «Вінтур», м. Вінниця, ТО «Інфлот Круїз енд Феррі Україна», м. Київ, ТОВ Туристична фірма «Супутник», м. Київ, ТОВ «Туристична компанія «СТАРТРЕВЕЛ», м. Житомир. Ці підприємства є місцями стажування та потенційного подальшого працевлаштування майбутніх випускників ОП. Позитивною практикою є функціонування Ради роботодавців ЗВО та ННІ та активне залучення до реалізації освітнього процесу представників роботодавців, які є випускниками кафедри та ЗВО. Це свідчить про забезпечення послідовної та постійної взаємодії ЗВО та реального сектору та формування певного взаємопов'язаного ланцюгу здобувач-ЗВО-випускник-роботодавець.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

До аудиторних занять залучаються професіонали-практики, а саме проведення проблемних лекцій, семінарів, практичних занять з вирішення бізнес-кейсів підприємств туристичної галузі на підставі укладених кафедрою готельно-ресторанної справи та туризму угод з підприємствами та установами туристичної галузі (ТОВ Туристична фірма «Супутник», м. Київ, ТОВ «Туристична компанія «СТАРТРЕВЕЛ», м. Житомир, ТОВ «Інфлот Круїз», м. Київ, ТОВ «ГОРИНЬ», м. Вінниця, ГО «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні», ТОВ «Travel Hub», м. Київ та ін.), деякі з яких є представниками Ради роботодавців ННІ неперервної освіти і туризму (<https://nubip.edu.ua/node/69718>). Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами ВО ЕГ отримала підтвердження з боку студентів щодо проведення занять професіоналами-практиками. Фахівці з підприємств-партнерів залучаються до проведення занять, у тому числі у формі вебінарів, тренінгів, круглих столів, студенти відвідують названі компанії у рамках практики, передбаченої навчальним планом. Зміст та тематика занять обговорюються з викладачами навчальних дисциплін попередньо з метою забезпечення набуття запланованих компетентностей та РН. Також у складі кафедри працюють викладачі, які мають власний практичний досвід роботи на туристичних підприємствах і установах, зокрема, гарант ОП проф. Левицька І.В. має досвід власного туристичного бізнесу. Позитивною практикою ЗВО є залучення до викладання експертів-практиків, зокрема, НД «Всесвітня спадщина ЮНЕСКО» М. Томенка (голова фонду «Рідна країна»), що була б також корисною і для здобувачів ОП «Міжнародний туристичний бізнес». Задля більш активного заохочення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців до реалізації ОП рекомендовано залучати їх до роботи в якості голів Екзаменаційних комісій.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

У ЗВО розроблено та діють «Положення про професійний розвиток науково-педагогічних працівників Національного університету біоресурсів і природокористування України» (<http://surl.li/lqehi>), «Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних працівників НУБіП України, інших закладів освіти та установ усіх форм власності та сфери управління, які проходять підвищення кваліфікації на базі університету» (<https://nubip.edu.ua/node/69738>), згідно з якими функціонують курси підвищення кваліфікації, постійно діє Школа молодого педагога (<https://nubip.edu.ua/node/69698>). НУБіП укладено договори про підвищення кваліфікації викладачів з іншими ЗВО. Всі НПП ННІ неперервної освіти і туризму НУБіП щороку мають можливість підвищення кваліфікації (<https://nubip.edu.ua/node/1069/18>). Підвищення кваліфікації викладачів кафедри відбувається згідно з відповідними перспективним та щорічними планами. Викладачі кафедри також проходять закордонне стажування, що сприяє вдосконаленню їхньої професійної підготовки шляхом поглиблення і розширення проф. знань, умінь і навичок. Так, зокрема, закордонні стажування за останні 3 р. проходили д.е.н., проф. С.В. Мельниченко, д.е.н., проф. Левицька І.В., к.е.н., доц. Гопкало Л.М., к.е.н. доц. Кудінова І.П. (<https://nubip.edu.ua/node/13939>). Навчально-тематичні програми, план-графік підвищення кваліфікації НПП, реєстр свідоцтв НПП ННІ неперервної освіти і туризму розміщено на сайті (<https://nubip.edu.ua/node/1069/17>). Процедури моніторингу рівня професіоналізму викладачів в ЗВО реалізуються через оцінку особистих науково-педагогічних досягнень на основі Положення про рейтингову систему оцінки діяльності науково-педагогічних працівників та структурних підрозділів НУБіП України (<https://nubip.edu.ua/node/45733>). ЕГ зазначає, що викладачі постійно займаються професійним розвитком в якому ЗВО бере безпосередню участь.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

У ЗВО створено дієві матеріальну та нематеріальну системи заохочення НПП за досягнення у фаховій сфері, а також інші форми стимулювання розвитку викладацької майстерності. Мотивація розвитку проф. майстерності викладачів проводиться згідно зі Статутом НУБіП, Колективним договором, Положенням про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників у НУБіП України (<http://surl.li/lqehj>), Положення про оплату праці співробітників університету, Положення про преміювання працівників університету (<https://nubip.edu.ua/node/13300>), Положення про присвоєння почесного звання «Заслужений науковий працівник НУБіП України» (<http://surl.li/drddv>), Положення про присвоєння почесного звання «Заслужений науково-педагогічний працівник НУБіП України» (<http://surl.li/lqehh>), Положення про присвоєння почесного звання «Заслужений працівник НУБіП України» (<http://surl.li/lqehp>), Положення про присвоєння почесного звання «Заслужений професор НУБіП України» (<http://surl.li/drdea>). Відповідно до Положення про рейтингову систему оцінки діяльності НПП та структурних підрозділів (<https://nubip.edu.ua/node/45733>) щорічно проводиться рейтингове оцінювання викладачів. НПП, які мають коефіцієнт рейтингу $K_{заг} > 1,00 - 2,0$, отримують посадовий оклад з урахуванням показника рейтингу за наслідками їх науково-педагогічної діяльності у попередньому році. При цьому утворюється новий підвищений посадовий оклад, до якого здійснюється нарахування доплат, надбавок, премій, виплата мат.допомоги та інших виплат. Рейтингова система оцінки діяльності НПП та структурних підрозділів ЗВО дає можливість застосовувати різні форми заохочень для НПП, які посядуть вищі за рейтингом місця: відзначення нагородами; переведення на більш високу посаду; преміювання; нагородження дипломами, грамотами тощо. Передбачено надбавки до заробітної плати за викладання дисциплін іноземною мовою, виконання організаційних або наукових обов'язків, нагородження НПП за наукові досягнення та професійні здобутки. На

зустрічі з НПП викладачами було підтверджено стимулюючу дію запровадженої рейтингової системи оцінювання, яка враховує навчальну, наукову, інноваційну роботу.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Академічна та професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання. Процедура добору викладачів забезпечує необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації ОП та є прозорою і зрозумілою. ЗВО залучає роботодавців професіоналів-практиків до організації та реалізації освітнього процесу та організації виробничої(переддипломної) практики за ОП. Процедури підвищення кваліфікації викладачів чітко визначені, не рідше одного разу на п'ять років забезпечується підвищення кваліфікації та стажування НПП відповідно до розробленого плану підвищення кваліфікації. НУБіП України сприяє професійному розвитку викладачів, запроваджено дієве матеріальне і моральне стимулювання розвитку викладацької майстерності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Доцільним є рекомендувати підвищити наукову та публікаційну активність НПП відповідно до ОК, які вони забезпечують, та напряду ОП що реалізується. Задля більш активного заохочення практиків, експертів галузі, представників роботодавців до реалізації ОП рекомендовано з наступного навчального року залучати професіоналів-практиків до роботи в якості голів Екзаменаційних комісій, та систематизувати їх участь в процесі реалізації та модернізації ОК ОП.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

ЕГ встановила повну відповідність ОП за всіма підкритеріями: процедура конкурсного добору НПП, задіяних до реалізації ОП, є прозорою; їхня академічна кваліфікація забезпечує досягнення встановлених ПРН; до реалізації освітнього процесу залучаються професіонали-практик та експерти галузі; ЗВО сприяє професійному розвитку НПП шляхом матеріальних та нематеріальних заохочень. Виділені сильні сторони і позитивні практики при аналізі діяльності ЗВО дозволили зробити висновок про відповідність ОП за критерієм 6 рівню В.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Для надання освітніх послуг ЗВО використовує 107186 кв.м. навчальних приміщень. Університет має 17 навчальних корпусів і 14 гуртожитків. До матеріально-технічної бази ЗВО входять їдальня, кінно-спортивний комплекс, наукова бібліотека, інфоцентр. ЗВО виконує всі свої фінансові зобов'язання (<http://surl.li/lpzss>). Проректор з науково-педагогічної роботи, міжнародної діяльності та розвитку Ткачук В.А. повідомив, що фінансування потреб кафедри та зокрема ОП відбувається в запланованих обсягах та за потреби. ЕГ продемонстрували лекційні зали, навчальні аудиторії, оснащені мультимедійним обладнанням, комп'ютерні класи, до яких здобувачі мають доступ. Директор наукової бібліотеки Кішчак Т.С. надала інформацію стосовно переліку безоплатних послуг бібліотеки, проведені та заплановані заходи, навчально-методичне забезпечення та періодичні видання за ОП «Міжнародний туристичний бізнес». Фонд бібліотеки становить понад 1 млн. примірників, з них понад 300 тис. підручників і навч. посібників, понад 604 тис. примірників наукової літератури (<https://nubip.edu.ua/structure/library>). В ЗВО впроваджено Навчально-інформаційний портал НУБіП України <https://elearn.nubip.edu.ua>. Кожний навчальний курс містить необхідну інформацію про ОК (мету, завдання, опис, компетентності та ПРН, структуру, критерії оцінювання та розподіл балів, рекомендовану літературу та силабус). Під час зустрічі з ЕГ здобувачі засвідчили, що задоволені умовами проживання у гуртожитку.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

ЗВО забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів ВО до інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми. Доказами того можна вважати: - наявність в навчальних корпусах та гуртожитках безоплатного wi-fi покриття; - наукова бібліотека (<https://nubip.edu.ua/node/39060>) пропонує послуги Служби інформаційного моніторингу, Сервісу Електронна доставка документів, визначення індексів УДК. eNULESIR - Електронна бібліотека НУБіП України містить понад 8000 документів. В ЗВО відкрито доступ до бази даних SCOPUS видавництва Elsevier, Web of Science.. Університет отримав доступ до Science Direct, Research4Life ACM Digital Library, Cambridge University Press , доступ до видавництва Британського Інституту фізики; - на базі ЗВО функціонує школа педагогічної майстерності; - навчальні аудиторії мають все необхідне сучасне мультимедійне обладнання для провадження освітнього процесу за ОП «Міжнародний туристичний бізнес»; - на базі закладу діє «Студія академічного, естрадного і джазового співу», Мистецька студія "7 сходинок", Народний студентський театр «Березіль», Студія естрадного співу «Voynvoice». Як позитивну практику ЕГ відзначає використання локації під відкритим небом – повноцінно обладнаної аудиторії в ботанічному саду НУБіП, для проведення занять, освітніх та інформаційно-комунікаційних заходів в рамках реалізації освітнього процесу за ОП. Найближче облаштоване бомбосховище знаходиться на відстані приблизно 150 м від вказаної локації. Під час зустрічі зі здобувачами, та представниками студентського самоврядування ЕГ встановлено, що доступ здобувачів до інфраструктури університету та інформаційних ресурсів в межах ОП «Міжнародний туристичний бізнес» в навчальний та позанавчальний час є вільний та безоплатний.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів ВО та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси. На постійній основі виконуються роботи із благоустрою території, прилеглої до корпусів університету та гуртожитків. Із метою створення безпечних умов в ЗВО функціонує пропускна система, є система протипожежної безпеки. Рекомендації щодо проведення бесід із здобувачами фахової передвищої, вищої освіти з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами та поведінки у надзвичайній ситуації розміщено у публічному доступі (<http://surl.li/lqehv>); Інструкція з дотримання правил поведінки в умовах воєнного стану в Україні та протиепідемічних заходів під час організації освітнього процесу в НУБіП України у 2022-2023 навчальному році (<http://surl.li/lqehz>). Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ пересвідчилися в наявності укриття, яке розташоване в навчальному корпусу, та облаштовано всім необхідним. Здобувачі, які проживають у гуртожитках поінформовані щодо найближчого бомбосховища. Коридори навчальних корпусів мають вказівники шляху до укриття. За результатами перевірки ДСНС навчальні корпуси та гуртожитки мають достатню кількість місць в укриттях (<https://nubip.edu.ua/node/112596>). Кращою практикою ЕГ визначає організацію волонтерського руху в Університеті, що сприяє єднанню та зміцненню національної свідомості серед здобувачів вищої освіти.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Надання освітньої підтримки здобувачам вищої освіти забезпечується в процесі організації освітнього процесу: під час викладання дисциплін, розміщенням в вільному доступі на офіційному веб-сайті ЗВО та (<http://surl.li/batpq>) сторінці кафедри готельно-ресторанної справи та туризму (<http://surl.li/komyj>) необхідної інформації та нормативної бази, яка регламентує провадження освітнього процесу за ОП «Міжнародний туристичний бізнес». До надання інформаційної підтримки та консультування здобувачів ВО за ОП «Міжнародний туристичний бізнес» долучені всі структурні підрозділи ЗВО, зокрема інформаційно-обчислювальний центр. Особлива підтримка надається співробітниками кафедри з використанням різних каналів комунікації. Новини розміщуються на сайті та сторінках університету та кафедри в соціальних мережах <http://surl.li/kseal>. Згідно зі звітом СО та інформації отриманої ЕГ під час зустрічей соціальна підтримка забезпечується відділом соціальної роботи, навчально-науковим центром виховної роботи і соціального розвитку, первинною профспілковою організацією студентів і аспірантів, Психологічна підтримка здійснюється Центром соціально-психологічної служби, Центром соціально-психологічної реабілітації, ННЦ виховної роботи та соціального розвитку. За результатами опитування студентів щодо покращення якості підготовки за ОП (<http://surl.li/kseix>) 80% здобувачів задоволені інформаційним забезпеченням освітнього процесу; в середньому 75% задоволені консультативною допомогою; 80% - соціальною підтримкою.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

В ЗВО передбачено забезпечення можливості для осіб з особливими освітніми потребами здобувати вищу освіту на дистанційній формі навчання. Вхід до навчальних корпусів та гуртожитків Національного університету біоресурсів і природокористування України пристосовано для осіб з особливими освітніми потребами. Дана категорія студентів

може скористатися засобами безперешкодного доступу відповідно до вимог державних будівельних норм. Організація освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами зазначена в Положенні про організацію освітнього процесу в НУБіП України (<http://surl.li/gueqe>) п.4 Інклюзивне навчання. З метою створення належних умов для забезпечення навчально-реабілітаційного супроводу в Університеті обладнуються приміщення для надання консультацій психологом, відпочинку, особистої гігієни, медичного обслуговування; зали для занять з лікувальної фізкультури. Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ пересвідчилась у створенні інклюзивних умов організації освітнього процесу за ОП. Вхід до корпусу облаштований пандусом, є черговий на вході, працює ліфт, на першому поверсі передбачені навчальні аудиторії, до яких облаштовано безбар'єрний доступ. На ОП здобувачів з особливими освітніми потребами не навчається. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Документи, що регламентують академічну доброчесність, антикорупційні дії, протидію сексуальним домаганням і дискримінації в НУБіП винесені окремим блоком на офіційному сайті ЗВО: Положення про академічну доброчесність в НУБіП України (<http://surl.li/lpzts>); Положення про порядок перевірки наукових, навчально-методичних, дисертаційних, магістерських, бакалаврських та інших робіт на наявність плагиату (<http://surl.li/lpzty>); Антикорупційна програма (<http://surl.li/uemn>); контактні дані уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції; Положення про попередження та протидію сексуальним домаганням і дискримінації в НУБіП України (<http://surl.li/lpzwx>) Процедури вирішення конфліктних ситуацій під вступу, проходження академічного контролю, оскарження результатів оцінювання в нормовані Правилами прийому для здобуття вищої освіти у НУБіП України у 2023 р.; п. 8 Положення про організацію освітнього процесу та п. 5 Положення про екзамени і заліки у НУБіП України. За даними анкетування 100% здобувачів ознайомлені з процедурами запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Під час зустрічі з ЕГ здобувачі ВО запевнили, що з конфліктними ситуаціями не стикались, але проінформовані стосовно алгоритму дій в подібних ситуаціях.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Позитивні практики: -використання локації під відкритим небом – повноцінно обладнаної аудиторії в ботанічному саду НУБіП, для проведення занять, освітніх та інформаційно-комунікаційних заходів в рамках реалізації освітнього процесу за ОП.; - підбір співробітниками бібліотеки навчально-методичних матеріалів відповідно ОК на семестр, та надсиланн на корпоративну пошту здобувачу на початку навчання.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Відсутність в анкеті опитування здобувачів ВО питань стосовно рівня задоволеності матеріально-технічною базою ЗВО. ЕГ рекомендує до наступного планового проведення моніторингу рівня задоволеності освітніми послугами за ОП розглянути можливість доповнити в анкету відповідним запитанням.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Стан матеріально-технічної бази та освітнє середовище в цілому відповідають рівню відповідності В за критерієм 7 Матеріально-технічні ресурси, а також навчально-методичне забезпечення ОП забезпечують досягнення визначених ОП цілей та програмних результатів навчання. ЕГ виокремила позитивні практики за цим критерієм, та вказала рекомендації, стосовно усунення незначних недоліків.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОП здійснюється згідно із загальноакадемічною політикою відповідно до процедур, визначених запровадженою у ЗВО системою менеджменту якості (<http://qms.nubip.edu.ua/>), Положення про організацію освітнього процесу в університеті (26.04.2023 р.), Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в НУБіП України_2023, Положення про освітні програми в НУБіП України (<https://nubip.edu.ua/node/12654>). Положення про освітні програми в НУБіП України (<http://surl.li/gvegr>) уніфікує процедури щодо формування ОП для всіх спеціальностей університету. ЕГ встановлено відповідність розроблення ОП «Міжнародний туристичний бізнес» до вищезазначених Положень. Процес розроблення, моніторингу та періодичного перегляду здійснюється робочою групою на чолі з гарантом за участю зацікавлених сторін, а саме здобувачів, роботодавців, НПП, інших стейкхолдерів. За якість реалізації ОП відповідає гарант програми, проектна група і група забезпечення. ОП затверджується рішенням Вченої ради ЗВО. Під час спілкування з фокус-групами встановлено, що моніторинг ОП здійснюється 1 раз на рік з метою встановлення її відповідності сучасним вимогам щодо якості ВО, вимогам ринку праці, законодавства, стейкхолдерів. Відповідно до цього приймається рішення щодо змін в ОП. Останні зміни в ОП «Міжнародний туристичний бізнес» здійснено за результатами моніторингу, проведеного у 2023 р., пропозиції стейкхолдерів обговорено на засіданні кафедри готельно-ресторанної справи та туризму та розроблено проект ОП 2023 р., в якому оновлено зміст окремих ОК, у т.ч. з урахуванням Постанови КМУ № 1392 від 16.12.2022 р. щодо зміни назви спеціальності 242 Туризм і рекреація. Проект оновленої ОП було винесено на Громадське обговорення (<https://nubip.edu.ua/node/1297/4>), результати якого було розглянуто проектною групою та враховано в ОП. Оновлену ОП затверджено Вченою радою НУБіП (протокол № 10 від 26.04.2023). В звіті про СО гарантом зазначено, що ОП переглядалась в грудні 2022 р. та у березні 2023 р. й наведено посилання <http://surl.li/kseky>. За результатами аналізу затверджених ОП ЕГ підтверджує перегляд та оновлення ОП тільки у березні 2023 р., про що свідчить протокол засідання кафедри готельно-ресторанної справи та туризму № 7 від 07 березня 2023 р. Інших протоколів, що свідчать про перегляд та оновлення ОП гарантом не надано та на сайті кафедри не представлено. У ЗВО забезпечено публічність інформації про ОП, результати розміщено на сайті кафедри готельно-ресторанної справи та туризму (<https://nubip.edu.ua/node/111351>).

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

В ході зустрічі зі здобувачами освіти та студентським самоврядуванням було встановлено, що вони дійсно беруть активну участь в процесі моніторингу та періодичного перегляду ОП. Участь відбувається на партнерських засадах. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми. А саме, безпосередньо через студентське самоврядування, представники якого беруть участь у засіданнях кафедри, Вченої ради ННІ та ЗВО. Дієвим фактором залучення здобувачів до цього процесу є опитування студентів, яке здійснюється відповідно до Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в НУБіП України_2023 (<https://nubip.edu.ua/node/12654>). ЗВО проводить на регулярній основі анонімне студентське онлайн-опитування, результати якого реально впливають на зміст навчання і викладання (<https://nubip.edu.ua/node/88752>, <https://nubip.edu.ua/node/111351>, <https://nubip.edu.ua/node/2121/4>). Обробку анкет та результатів, отриманих під час опитування, здійснює Відділ якості освіти, маркетингу та профорієнтаційної роботи (<https://nubip.edu.ua/node/2121>). Під час інтерв'ю здобувачі підтвердили свою участь в анкетуванні. Представники студ.самоврядування - Сенат студентської організації ННІ (<https://nubip.edu.ua/node/1069/16>), Сенат студентської організації НУБіП (<https://nubip.edu.ua/node/1302>) відмітили, що їх пропозиції щодо ініціатив, пов'язаних з організацією освітнього процесу враховуються, що підтверджується протоколом засідання кафедри готельно-ресторанної справи та туризму № 7 від 07 березня 2023 р. ЕГ зазначає, що представники студ.самоврядування беруть участь у процедурах ВЗЯ ОП шляхом внесення пропозицій щодо контролю за якістю навчального процесу, змісту навчальних планів, беруть участь у розробці документів, що регламентують діяльність НУБіП з усіх питань, пов'язаних із студентським життям.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

В ході зустрічі № 5 з роботодавцями було з'ясовано, що ЗВО співпрацює з роботодавцями та їх об'єднаннями на постійній основі, стейкхолдери залучені до процесу періодичного перегляду ОП в якості партнерів. В університеті та в ННІ створена та постійно функціонує Рада роботодавців кафедри готельно-ресторанної справи та туризму (<https://nubip.edu.ua/node/32586>) до складу якої входять провідні фахівці та експерти тур.галузі, представники фахових асоціацій та об'єднань. На зустрічі з ЕГ були присутні: О. Чорний - директор ТОВ «Готельна школа» «Смарт Едьюкейшн», м. Київ; І. Сенік - менеджер з туризму ТА «Вінтур», м. Вінниця; О. Федоришин - менеджер з туризму, ТО «Інфлот Круїз енд Феррі Україна», м. Київ; О. Маланська «TUI», м. Київ; І. Іщенко - менеджер ТА «Rest and Travel», м. Житомир та ін. Стейкхолдери зазначили, що вони залучаються до процесу моніторингу та періодичного перегляду ОП, їхні пропозиції щодо змін ОП враховуються під час обговорення (<https://nubip.edu.ua/node/123657>). Так, за пропозицією О. Кучерук, директора ТОВ «ТК «СТАРТРЕВЕЛ» з метою підсилення унікальності ОП ВК18

Бізнес-планування осель сільського зеленого туризму перенесено до обов'язкових освітніх компонентів (ОК9) (протокол № 7 від 07 березня 2023 р.). Під час онлайн-зустрічі з роботодавцями з'ясовано, що фахівці-практики проводять семінари та проблемні лекції стосовно особливостей функціонування туристичного бізнес-середовища в сучасних умовах обмеженого попиту, проблематики сезонності тур.бізнесу, особливостей формування тур.потоків в умовах війни. Виявлено зацікавленість з боку роботодавців у майбутніх випускниках ОП, після навчання здобувачі матимуть можливість працевлаштування на цих підприємствах. Разом з тим ЕГ відзначає, що є потреба подальшого розвитку та удосконалення існуючого механізму залучення стейкхолдерів до процедур перегляду ОП. Також ЕГ рекомендує гаранту ОП залучати до співпраці фахівців тур.бізнесу, які є діючими суб'єктами туристичного ринку та представляють компанії, що функціонують і не припинили свою діяльність в Україні, як, напр., ТО «TUI» (зустріч 5, О. Маланська, співробітник ТО «TUI»).

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Оскільки ОП «Міжнародний туристичний бізнес» в НУБіП акредитується вперше, інформація щодо кар'єрного шляху випускників на даній ОП поки що відсутня. В цілому, в НУБіП функціонує відділ з працевлаштування випускників та видачі документів про вищу освіту (<https://nubip.edu.ua/node/6882>), одними з основних завдань якого є створення бази даних для сприяння у працевлаштуванні випускників; збір інформації щодо наявності робочих місць для можливості працевлаштування випускників.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У ЗВО впроваджено Систему менеджменту якості НУБіП (<http://qms.nubip.edu.ua/>) що формує внутрішню університетську систему забезпечення якості освіти та освітньої діяльності та забезпечує вчасне реагування на недоліки, які виявляються в ОП під час здійснення процедур ВЗЯО. Розробка, затвердження, моніторинг і оновлення ОП реалізуються згідно Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України (<https://nubip.edu.ua/node/12654>) та Положенням про освітні програми в НУБіП України (<https://nubip.edu.ua/node/12654>). За якість реалізації ОП відповідає гарант програми, проектна група і група забезпечення відповідно до Положення. Важливим елементом організаційної структури системи ВЗЯО є Відділ якості освіти, маркетингу та профорієнтаційної роботи (<https://nubip.edu.ua/node/2121/1>), який здійснює моніторинг якості вищої освіти та забезпечує відкритість отриманих результатів. Відділ на регулярній основі проводить анонімні онлайн-опитування здобувачів. Під час дослідження звіту СО і проведення зустрічей з фокус-групами суттєвих недоліків у реалізації ОП не виявлено. Зафіксовані пропозиції щодо підвищення якості ОП та освітнього процесу загалом з боку здобувачів та роботодавців, а також ті, що надійшли під час громадського обговорення, знайшли своє відображення в процесі реалізації ОП. Відповідно до наданих пропозицій ОП коригується. Рекомендовано відділу якості освіти, маркетингу та профорієнтаційної роботи надавати консультативний та редагвальний супровід гарантам ОП при формуванні звіту СО задля запобігання допущення помилок, технічних помилок, застарілих редакцій НРК, використання невірних назв кафедр та неіснуючих гіперпосилань.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація ОП «Міжнародний туристичний бізнес» другого (магістерського) рівня вищої освіти є первинною, тому зауважень та пропозицій, сформульованих під час попередніх акредитацій, що мають братися до уваги, немає. Офіційних скарг щодо провадження освітньої діяльності за освітньою програмою, що акредитується, не виявлено.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Внутрішня система забезпечення якості вищої освіти НУБіП охоплює процедури, що здійснює ЗВО, постійно вдосконалюється та прагне відповідати сучасним вимогам і потребам стейкхолдерів. Учасники академічної спільноти залучаються до процедур забезпечення якості вищої освіти шляхом колегіального обговорення при створенні регулюючих документів, а також проведення опитувань серед здобувачів ВО щодо виявлення зауважень, ступеня задоволення та формування пропозицій. У ЗВО визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації ОП. У ЗВО визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, розроблено та затверджено Положення про академічну доброчесність в НУБіП (<https://nubip.edu.ua/node/12654>), що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час

реалізації ОП. Потужним інструментом дотримання академічної доброчесності є використання сервісу UNPLAG від компанії Unicheck для перевірки кваліфікаційних робіт, наукових статей, монографій, навчальних посібників на плагіат. Під час зустрічей з різними групами стейкхолдерів спостерігалася сформована культура якості, яка буде сприяти розвитку ОП «Міжнародний туристичний бізнес». У НУБІП, в ННІ неперервної освіти і туризму, на кафедрі готельно-ресторанної справи та туризму (<https://nubip.edu.ua/node/1297/19>) постійно здійснюється всебічна популяризація академічної доброчесності серед студентів ОП, що підтверджено здобувачами на онлайн-зустрічах. Під час зустрічей з різними групами стейкхолдерів спостерігалася сформована культура якості, яка буде сприяти розвитку ОП «Міжнародний туристичний бізнес».

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

У НУБІП сформовано культуру якості, розроблено та впроваджено відповідну нормативну базу ЗВО, що регламентує функціонування ВСЗЯВО в університеті, запроваджена система менеджменту якості, діє Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в НУБіП України, Положення про академічну доброчесність в НУБІП. Найявна дієва система моніторингу думки всіх стейкхолдерів, що відображено в результатах регулярних онлайн-опитувань, які враховуються при перегляді ОП. Публічність інформації про ОП, перебіг її реалізації, взаємодію з основними стейкхолдерами забезпечується шляхом розміщення у вільному доступі на сайті ЗВО, випускової кафедри. Вдосконалення ОП, змістового наповнення ОК здійснюється з урахуванням запитів бізнес-середовища шляхом системної співпраці з роботодавцями. Роботодавці залучені до співпраці задля організації та здійснення практичної підготовки здобувачів, проведення відкритих лекцій, семінарів. Забезпечено дотримання академічної доброчесності, використовуються сервіс Unicheck для перевірки робіт на антиплагіат.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Рекомендовано запровадити практику залучення зовнішніх стейкхолдерів до рецензування різних навчально-методичних матеріалів, зокрема РП, що дозволить удосконалити ОП у розрізі ОК. Процедура обговорення питань щодо модернізації та вдосконалення ОП з роботодавцями реалізується на ОП «Міжнародний туристичний бізнес», проте рекомендовано формалізувати її з метою покращення практичної складової ОП із формуванням узагальненого переліку пропозицій та зауважень, систематичним проведенням фахових семінарів з роботодавцями, оприлюднення звітів про виконання заходів із забезпечення якості ВО, що сприятиме успішній взаємодії майбутніх випускників, здобувачів, роботодавців та НПП, а також сформує базис для перегляду ОП у майбутньому. Рекомендовано формалізувати також процес реагування на виявлені недоліки в ОП або освітній діяльності з реалізації ОП, та акумуляції пропозицій щодо їх вдосконалення у вигляді чітко прописаних процедур. Рекомендовано відділу якості освіти, маркетингу та профорієнтаційної роботи надавати консультативний та редагувальний супровід гарантам ОП при формуванні звіту СО задля запобігання допущення технічних та орфографічних помилок, використання невірних назв кафедр та неіснуючих гіпер-посилань.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Внутрішня система забезпечення якості освіти у контексті ОП «Міжнародний туристичний бізнес» є дієвою. Недоліки не є суттєвими. Виділені вище сильні сторони і позитивні практики при аналізі діяльності ЗВО дозволяють зробити висновок про відповідність ОП за критерієм 8 рівню В.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедури і правила, що регулюють обов'язки та права учасників освітнього процесу є чіткими і зрозумілими, розміщені у вільному доступі на офіційному сайті ЗВО у розділі «Офіційні документи» за посиланням (<https://nubip.edu.ua/node/13300>) та послідовно дотримуються під час реалізації освітнього процесу за ОП «Міжнародний туристичний бізнес». Положення про організацію освітнього процесу в університеті регламентує

основні права та обов'язки здобувачів вищої освіти (<http://surl.li/gueqe>), Статут ЗВО визначає права та обов'язки учасників освітнього процесу, органів управління університетом, науково-педагогічних працівників, студентства (<http://surl.li/enyuu>). Питання втілення студентоцентрованого навчання і викладання, забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників та забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації регламентовані Положенням про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (<http://surl.li/kwli>). В Університеті розроблено та затверджено положення щодо протидії сексуальним домаганням та дискримінації, діє антикорупційна програма (<https://nubip.edu.ua/node/18211/1>). Визначені ЗВО правила організації та провадження освітнього процесу забезпечують нормативну базу функціонування системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти, сприяють реалізації права здобувачів ВО на якісну освіту та створенню необхідного рівня довіри у стейкхолдерів.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Проект ОП «Міжнародний туристичний бізнес» оприлюднено на офіційному веб-сайті ЗВО (<https://nubip.edu.ua/node/111351>) з дотриманням встановлених термінів. Під час зустрічі з допоміжними (сервісними) структурними підрозділами завідувач навчально-методичного відділу Кліх Л.В. підтвердила оприлюднення проекту ОП для обговорення за місяць до затвердження освітньої програми. У публічному доступі розміщено рецензії-відгуки стейкхолдерів на ОП «Міжнародний туристичний бізнес» з впровадженими змінами на основі отриманих рекомендацій за період .Вказано електронну адресу гаранта ОП на яку усі зацікавлені сторони можуть надіслати рекомендацій та зауваження. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін (стейкхолдерів) та суспільства.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Інформація стосовно освітніх послуг за усіма освітніми програмами кафедри готельно-ресторанної справи та туризму в том числі й ОП «Міжнародний туристичний бізнес» магістерського рівня викладена в вичерпному обсязі, добре структурована. ЕГ відзначає позитивною практикою окремо винесену стислу інформацію стосовно мети освітньо-професійної програми, особливості програми, кадрового забезпечення (<https://nubip.edu.ua/node/110114>). Обсяг інформації, що оприлюднена на офіційній сторінці кафедри туристичного та готельного бізнесу, є достатнім для того, щоб забезпечити можливість потенційних вступників зробити поінформований вибір щодо вступу на програму, а роботодавців – щодо цілей та змісту підготовки здобувачів за цією програмою.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Позитивні практики: Передбачену можливість для стейкхолдерів вносити свої пропозиції стосовно оновлення ОП та оприлюднення таких рекомендацій за останні роки в публічному доступі. Наявність в публічному доступі інформації стосовно мети освітньо-професійної програми, особливості програми, кадрового забезпечення.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Слабких сторін за підкритеріями критерію 9 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Обсяг інформації, що оприлюднюється на офіційному сайті ЗВО та сайті кафедри готельно-ресторанної справи та туризму, достатній для того, щоб забезпечити можливість потенційних вступників зробити поінформований вибір щодо вступу на ОПП «Міжнародний туристичний бізнес», а роботодавців – щодо цілей та змісту підготовки здобувачів за цією програмою. ЗВО повністю відповідає вимогам прозорості й публічності діяльності за Критерієм 9 але не використовує інноваційних практик.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Сущенко Олена Анатоліївна

Члени експертної групи

Гуменюк Володимир Володимирович

Горюнова Катерина Анатоліївна